

DR. JAMES R. DOTY

ÎN ATELIERUL DE MAGIE

*Călătoria unui neurochirurg pentru
a descoperi enigmele creierului
și secretele inimii*

Traducere din engleză de:
Ioana Chirilă

Lifestyle

**TREBUIE
SĂ ȘTIU**

Cuprins

Introducere. Lucruri minunate	11
PARTEA ÎNTÂI. În atelierul de magie	19
1. Magie adevărată	21
2. Un corp în repaus	30
3. Gândindu-mă la gândire	52
4. Dureri în creștere	69
5. Trei dorințe	86
PARTEA A DOUA. Misterele creierului	103
6. Solicită-te	105
7. Inacceptabil	119
8. Nu este operație pe creier	137
9. Sultanul nimicului	157
PARTEA A TREIA. Secretele inimii	169
10. Renunțare	171
11. Alfabetul inimii	180
12. Manifestând compasiune	191
13. Chipul lui Dumnezeu	203
Mulțumiri	209

Introducere

Lucruri minunate

Atunci când smulgi un scalp de pe craniu se produce un sunet ca și cum aidezlipi o bandă mare de scai. Sunetul e puternic, furios și puțin trist. La Facultatea de medicină nu există un curs care să te învețe sunetele și mirosurile operației pe creier. Dar ar trebui. Huruitul burghiului greu în timp ce găurește craniul. Ferăstrăul de oase care umple sala de operații cu miros ca de rumeguș văratic, în timp ce decupează pe linia care unește găurile făcute de burghiu. Sunetul șovăitor de destupat pe care îl face craniul în timp ce e desprins meningele, membrana densă care acoperă creierul și funcționează ca ultimă linie de apărare a acestuia împotriva lumii exterioare. Foarfeca tăind ușor membrana. Când creierul este expus, îl vezi pulsând în același ritm cu bătăile inimii și uneori parcă-l poți auzi cum gème a protest în toată golicina și slăbiciunea sa — secretele sale dezvăluite tuturor, în lumina aspră a sălii de operație.

Băiatul pare mic în halatul de spital și scufundat în pat, în timp ce așteaptă să intre în operație.

— Buni s-a rugat pentru mine. și s-a rugat și pentru tine.

O aud pe mama băiatului inspirând și expirând puternic la această afirmație și știu că încearcă să fie curajoasă pentru fiul ei. Pentru ea însăși. Poate chiar și pentru mine. Îmi plimb mâna prin părul băiatului. E lung, castaniu și fin — aduce încă mai mult a copil decât a băiat. Îmi spune că tocmai și-a sărbătorit ziua de naștere.

— Vrei să îți povestesc încă o dată ce se va întâmpla azi, Campionule, sau ești pregătit?

Respect pentru oameni și cărti

Îi place când îi spun Campionule sau Prietene.

— O să dorm. Tu o să iei „chestia urâtă“ din capul meu, ca să nu mă mai doară. Apoi, o să le văd pe mama și buni.

„Chestia urâtă“ este un meduloblastom, cea mai des întâlnită tumoră cerebrală malignă la copii localizată în fontanela posterioară (la baza craniului). Meduloblastomul nu este un cuvânt ușor de pronunțat pentru un adult, cu atât mai puțin pentru un copil de patru ani, indiferent cât de precoce ar fi. Tumorile cerebrale infantile sunt de fapt lucruri foarte urâte, aşa că m-am împăcat cu denumirea. Meduloblastoamele sunt diforme și deseori invadatori grotești în simetria sofisticată a creierului. Iau naștere între cei doi lobi ai cerebelului și cresc apăsând nu doar creierul, ci și trunchiul cerebral, în cele din urmă blocând căile prin care circula lichidul în creier. Creierul este unul din cele mai frumoase lucruri pe care le-am văzut vreodată și să îi explorez misterele și să descopăr că de a-l vindeca sunt privilegii pentru care sunt mereu recunosător.

— Pari pregătit. O să-mi pun masca de supererou și ne vedem în camera strălucitoare.

Îmi zâmbește. Măștile chirurgicale și sălile de operații pot fi înfricoșătoare. Astăzi le numesc mască de supererou și cameră strălucitoare ca să-i alung teama. Mintea e un lucru ciudat, dar nu voi sta să explic semantică unui copil de 4 ani. Unii dintre cei mai înțelepți pacienți și oameni pe care i-am întâlnit au fost copii. Inima unui copil este larg deschisă. Copiii îți vor spune ce-i sperie, ce-i face fericiți, ce le place la tine și ce nu. Nu există niciun substrat și nu trebuie să ghicești ce vor să spună cu adevărat.

Mă întorc către mama și bunica băiatului.

— Cineva din echipă o să vă anunțe pe măsură ce progresăm. Anticipez că va fi o rezecție totală. Nu mă aștept la complicații.

Acesta nu e doar un discurs de chirurg în care le spun ce vor să audă — planul meu este să efectuez o operație curată și eficientă pentru a înlătura întreaga tumoră, în timp ce trimit o probă la laborator ca să vedem cât de urâtă e „chestia urâtă“.

Reștiu că mama și bunica sunt speriate. Le iau mâinile pe rând, încercând să le liniștesc și să le consolez. Nu e nici odată ușor. Durerile de cap matinale ale unui băiețel s-au transformat în cel mai urât coșmar pe care un părinte îl poate avea. Mama are încredere în mine. Bunica are încredere în Dumnezeu. Eu am încredere în echipa mea.

Împreună, vom încerca să salvăm viața acestui băiat.

După ce anestezistul îi numără invers pentru a-l adormi, pun capul băiatului într-un cadru special și apoi îl poziționez cu fața în jos. Scot clamele de păr. Deși asistentul pregătește de obicei locul operației, prefer să rad eu capul. E un ritual pe care îl fac. Și, pe măsură ce îl rad, mă gândesc la acest băiat drag și recapitulez toate detaliile operației în minte. Tai prima șuviță de păr și o înmânez asistentului ca să o pună într-o pungă, pentru mama băiatului. Aceasta este prima lui tunsoare și, cu toate că e ultimul lucru la care se gândește mama lui, știu că o să conteze mai târziu. E o răscruce pe care vrei să îți-o amintești. Prima tunsoare. Primul dintă căzut. Prima zi de școală. Prima dată când merge pe bicicletă. Prima operație pe creier nu e niciodată pe lista asta.

Tai cu atenție firele de păr subțire și castaniu, sperând ca Tânărul pacient să ajungă să trăiască fiecare din aceste prime dăți. Mi-l imaginez zâmbind cu un mare gol în locul unde ar trebui să fie dinții din față. Îl văd întrând în grădiniță cu un rucsac atât de mare, încât îi atârnă într-o parte pe umăr. Îl văd mergând pe bicicletă pentru prima oară — acel prim fior al libertății, pedalând emoționat cu vântul prin păr. Mă gândesc la copiii mei pe măsură ce continui să-i tai părul. Imaginile și scenele acestor prime dăți ale băiatului sunt atât de clare în mintea mea încât nu-mi pot imagina alt rezultat. Nu vreau să văd un viitor plin de vizite la spital, tratamente pentru cancer și alte operații. Ca supraviețuitor al unei tumorii cerebrale, va trebui să fie monitorizat tot timpul, dar refuz să-l văd în viitor aşa cum a fost în trecut. Greața și voma. Leșinurile. Trezitul dimineață devreme tipând după mama, din cauză că „chlesia urâtă“ îi presează creierul și îl doare. În viață e suficientă

suferință și fără să adaugi asta în ecuație. Continui să-i tai
părul cu grijă, suficient cât să-mi fac treaba. Desenez două
puncte la baza craniului, unde vom face incizia și trasez o
linie dreaptă.

Operația pe creier e dificilă, dar operația în fontanela posterioară e și mai și, iar la un copil mic este îngrozitor de grea. Tumora este mare și munca minuțioasă, lentă și precisă. Ochii privesc prin microscop ore întregi, concentrându-se la un singur lucru. Ca medici chirurgi, suntem instruiți să ne blocăm reacțiile propriului corp în timp ce operăm. Nu luăm pauze pentru a merge la toaletă. Nu mâncăm. Suntem învătați să ignorăm că ne doare spatele și că mușchii au crampe. Îmi amintesc prima prezență într-o sală de operație, când am asistat un chirurg celebru, care era cunoscut nu doar pentru că era genial, ci și pentru că se comporta ca o vedetă răsfățată, agresivă și arrogантă când opera. Eram intimidat și agitat, stăteam chiar lângă el în sala de operație, cu transpirația curgându-mi pe față. Respiram greu în mască și ochelarii începeau să mi se aburească. Nu puteam să văd instrumentele și nici măcar câmpul operator. Muncisem atât de intens, învinsesem atât de multe și iată-mă în sala de operație, aşa cum îmi imaginasem dintotdeauna, însă neputând să văd absolut nimic. Apoi, inimaginabilul s-a petrecut. Un strop mare de transpirație a picurat de pe fața mea direct în zona sterilă. S-a înfuriat teribil. Eram prima oară într-o operație și trebuia să fie unul din punctele culminante ale vietii mele, în schimb am contaminat zona sterilă și, pe scurt, am fost dat afară din sală. N-am uitat niciodată acea experiență.

Astăzi fruntea îmi este rece și privirea, limpede. Pulsul mi-e scăzut și stabil. Experiența face diferență, iar în sala mea de operație nu sunt dictator. Sau o prințesă vedetă și agresivă. Fiecare membru al echipei este important și necesar. Fiecare este concentrat pe bucătăica lui. Anestezistul monitorizează tensiunea băiatului, oxigenul, starea de conștiință și bătăile inimii. Asistentul monitorizează instrumentele și rezervele, asigurându-se că, orice ar avea nevoie, e la îndemână. O pungă mare este atașată la husă și atârnă de capul băiatului,

adunând sânge și fluid de irigare. Punga e legată de un tub conectat la o mașină de aspirare și măsoară fluidele ca să știm în orice moment cât sânge s-a pierdut.

Chirurgul care mă asistă este un rezident senior în pregătire, nou în echipă, însă la fel de concentrat la vasele de sânge, țesutul cerebral și detaliile precise ce presupun înlăturarea acestei tumorii ca mine. Nu ne putem gândi la planurile noastre pentru ziua următoare, la politica spitalului, la copiii noștri ori la problemele din relația noastră de acasă. Se manifestă o formă de hipervigiliență, un tip de concentrare pe un singur lucru, asemănător cu meditația. Ne antrenăm mintea și mintea antrenează corpul. Când ai o echipă bună, se creează un ritm și un flux fantastic — toată lumea se sincronizează. Mintile și corpurile noastre lucrează împreună, coordonate unitar ca într-un mare organism intelligent.

Înlătur ultima bucătică de tumoră, care este atașată de una din cele mai mari vene de irigare din adâncul creierului. Sistemul venos al fontanellei posterioare este incredibil de complex, iar asistentul meu absoarbe fluidele pe măsură ce îndepărtez cu atenție ultimul rest. Își pierde atenția doar o clipă și, în acea clipă, tubul lui de aspirat sparge vena, iar un moment foarte scurt totul se oprește.

Apoi se dezlănțuie iadul.

Sâangele din vena spartă umple cavitatea rezecției și începe să curgă din rana deschisă a capului acestui băiat frumos. Anestezistul strigă că tensiunea băiatului începe să scadă drastic și că nu poate ține pasul cu pierderea sângeului. Trebuie să strâng vena și să opresc sângerarea, dar ea s-a ascuns într-o mare de sânge și nu o pot vedea. Doar aspirarea mea nu poate controla sângerarea și mâna asistentului meu tremură prea tare ca să poată fi de vreun ajutor.

— E în stop cardiac! strigă anestezistul. Trebuie să se năpustească sub masă deoarece capul băiețelului e fixat în cadru, cu fața în jos și cu dosul capului deschis pentru operație. Anestezistul începe să-i comprime pieptul copilului, ținând celalătă mână pe spatele lui încercând disperat să-i facă inima să pompeze din nou. Fluidele se varsă în cateterul inserat

intravenos. Prima și cea mai importantă sarcină a inimii este să pompeze sânge, iar această pompă magică, care face totul posibil într-un organism, s-a oprit. Acest băiat de patru ani săngerează de moarte pe masa din fața mea. Pe măsură ce anestezistul îl apasă puternic pe piept, rana continuă să se umple de sânge. Trebuie să oprim săngerarea sau va muri. Creierul consumă 15% din fluxul extern al inimii și poate supraviețui doar câteva minute după ce inima se oprește. În scurt timp și creierul va muri — au nevoie unul de altul creierul și inima.

Speriat, încerc să strâng vena, dar nu pot vedea vasele prin tot săngele acela. Deși capul îi este fixat, compresiile pieptului îl mișcă ușor. Echipa mea știe, cum știu și eu, că nu mai avem timp. Anestezistul mă privește și îi citesc teama din privire... E posibil să-l pierdem pe acest copil. Resuscitarea cardio-pulmonară e ca și cum ai încerca să pornești de pe loc o mașină din ambreiaj direct în viteza a doua — nu e o soluție sigură, mai ales că pierdem încă sânge. Caut orbește, aşa că-mi deschid inima spre o cale dincolo de rațiune, dincolo de îndemânare și încep să fac ceea ce am fost învățat cu zeci de ani în urmă nu ca medic rezident, nu la facultatea de medicină, ci în camera din spate a unui magazin de obiecte magice din deșertul californian.

Îmi calmez mintea.

Îmi relaxez corpul.

Vizualizez vena retrasă. O văd cu ochii minții mele, strânsă și ascunsă în autostrada neurovasculară a băiatului. Mă întind orbește, știind totuși că viața înseamnă mult peste ceea ce putem vedea cu ochii și că fiecare este capabil să facă lucruri extraordinare, dincolo de ceea ce credem că ar fi posibil. Ne controlăm destinele și nu accept că acest copil de patru ani este destinat să moară astăzi pe masa de operație.

Caut în marea de sânge cu clama deschisă, prind și îmi retrag ușor mâna.

Sângerarea se oprește și apoi, ca de departe, aud sunetul timid al monitorului cardiac: bip, bip, bip. Este scăzut la

început. Neregulat. Dar curând devine mai puternic și mai stabil, cum fac toate inimile atunci când revin la viață.

Îmi simt inima potrivindu-și ritmul cu al bătăilor din monitor.

Mai târziu, după operație, îi voi înmâna mamei băiatului rămășițele primei tunsori, iar micul meu prieten va ieși din anestezie ca un supraviețuitor. Va fi complet normal. În patru zeci și opt de ore va vorbi și chiar va râde, iar eu îi voi spune că „chestia urâtă“ a dispărut.

Respect pentru oameni și cărți

Partea întâi

În atelierul de magie

Lancaster, California, 1968

Ziua în care am observat că-mi lipsea degetul mare a început ca oricare alta, în vara de dinaintea clasei a VIII-a. Îmi petreceam timpul plimbându-mă cu bicicleta prin oraș, deși uneori era atât de cald încât metalul de pe ghidon frigea ca o plită încinsă. Simteam mereu praful în gură, nisipos și buruienos ca tufa de cicoare și cactușii care se luptă cu soarele din deșert și căldura pentru a supraviețui. Familia mea avea bani puțini și-mi era deseori foame. Nu-mi plăcea să-mi fie foame. Nu-mi plăcea să fiu sărac.

Orașul Lancaster devenise cunoscut după ce Chuck Yeager depășise viteza sunetului la Baza militară aeriană Edwards, cu 20 de ani în urmă. Toată ziua avioanele zburau deasupra noastră, cu militari antrenându-se și testând aeronavele. Mă întrebam cum ar fi fost să fiu Chuck Yeager pilotând avionul experimental Bell X-1 până la viteza sunetului, realizând ceea ce niciun om nu reușise până atunci. Cât de mic și dezolant trebuia să-i fi părut Lancasterul de la 14 000 de metri altitudine, zburând mai rapid decât ar fi crezut cineva că era posibil. Îmi părea mic și dezolant mie, care aveam picioarele doar la câțiva centimetri de pământ când pedalam pe bicicleta mea prin împrejurimi.

Am observat că-mi lipsea degetul în acea dimineață. Aveam o cutie de lemn sub pat, în care păstram cele mai prețioase lucruri pentru mine. Un carnețel cu desenele mele, câteva poezii secrete și întâmplări sau adevăruri ciudate pe care le descoperisem: cum ar fi că, în lume, sunt jefuite zilnic douăzeci

de bănci ori că melciii pot dormi până la trei ani, că în Indiana este ilegal să oferi țigări unei maimuțe. Cutia conținea și o copie uzată a cărții lui Dale Carnegie *How to Win Friends and Influence People/Cum să-ți faci prieteni și să influențezi oameni*, cu colțurile îndoite ale paginilor ce enumerau șase moduri prin care poți să-i faci pe oameni să te placă. Pot să recit aceste șase moduri din memorie.

1. Fii sincer interesat de alte persoane.
2. Zâmbește.
3. Amintește-ți că numele unei persoane este, pentru acea persoană, cel mai dulce și important sunet, în orice limbă.
4. Fii un ascultător bun. Încurajează-i pe alții să vorbească despre ei însăși.
5. Vorbește despre lucruri care prezintă interes pentru cealaltă persoană.
6. Fă cealaltă persoană să se simtă importantă și fă-o sincer.

Am încercat să realizez toate aceste lucruri când vorbeam cu alții, dar de zâmbit o făceam cu gura închisă deoarece, când eram mai mic, căzusem peste măsuța de cafea, mă lovisem la buza de sus și-mi spărsesem dintele din față. Din cauza acelei căzături, dintele crescuse strâmb și se decolorase într-un maro-închis. Părții mei n-aveau bani să mi-l repare. Îmi era rușine să zâmbesc și să-mi arăt dintele strâmb și colorat, aşa că încercam să țin gura închisă în majoritatea timpului.

În afara de carte, cutia de lemn conținea și toate obiectele pentru trucurile mele magice — un pachet de cărți marcate, monede trucate pe care puteam să le transform din monede de 5 centi în monede de 10 centi și, cel mai important lucru, un vârf de deget de plastic, care putea ascunde o eșarfă de mătase sau o țigară. Cartea aceea și obiectele magice erau foarte importante pentru mine, erau cadouri de la tatăl meu. Petrecusem ore întregi exersând trucul cu degetul de plastic. Învățând cum să-mi țin mâinile astfel încât să nu se observe

¶ Cum să împing ușor înăuntru eșarfa sau țigara astfel încât să pară că au dispărut ca prin magie. Reușisem să-mi păcălesc colegii și vecinii din complexul de apartamente. Dar, astăzi, degetul nu mai era. Dus. Dispărut. Și nu eram prea încântat de asta.

Fratele meu nu era acasă, ca de obicei, dar mi-am închipuit că poate îl luase el sau că poate avea habar pe unde ar putea fi. Nu știam unde se ducea în fiecare zi, dar m-am hotărât să-mi iau bicicleta și să îl caut. Degetul de plastic era cel mai important lucru pentru mine. Fără el nu însemnă nimic. Era neapărată nevoie să-l recuperez.

Pedalam pe o pistă singuratică de-a lungul centrului comercial de pe Avenue I, o zonă care nu se afla în circuitul meu zilnic de bicicletă pentru că, în afara de acest centru comercial, nu era nimic de văzut, numai terenuri goale, și iarba, și garduri de sârmă pe o distanță de aproape 2 km, de-o parte și de cealaltă. M-am uitat la un grup de băieți mai mari din fața unui magazin, dar nu l-am zărit pe fratele meu. M-am simțit ușurat pentru că, de obicei, dacă-mi găseam fratele într-un grup de copii, însemna că cineva se luase de el și aș fi intrat într-o bătaie ca să-l apăr. Deși cu un an și jumătate mai mare decât mine, era mai mic de statură și bătăușilor le place să se ia de cei care nu se pot apăra singuri. Lângă centrul comercial se afla cabinetul unui optician, iar lângă acesta era un fel de atelier-magazin pe care nu-l mai văzusem până atunci: Magazinul magic Iepurele-Cactus. M-am oprit pe trotuarul din fața centrului comercial și am privit cu atenție dincolo de parcare. Întreaga fațadă a atelierului era formată din cinci geamuri verticale și o ușă de sticlă în partea stângă. Soarele se reflecta în geamurile murdărite în dungi, așa că nu puteam să văd dacă era cineva înăuntru, dar am mers pe lângă bicicletă până la ușa din față, sperând să fie deschisă. Mă întrebam dacă vineau degete de plastic și cât costau. Nu aveam bani, dar nu pierdeam nimic dacă aruncam o privire. Mi-am sprijinit bicicleta de o cutie poștală din fața atelierului, aruncând o privire la grupul de băieți din fața magazinului. Nu păreau